

1. kérdés: Melyiket választja a proletárdiktatura és a polgári demokrácia alternatívájában?

Felelet: A kérdést magát különösnek tartom. Amióta az első világháború tapasztalatai és az 1917-es orosz forradalom élményei a szocializmussal rokonszenvező értelmiségből kommunistává tettek, a proletárdiktatura kérdésében igazodás nélkül Marx, Engels és Lenin álláspontján állok. Negyven év óta minden helyzetben a proletárdiktatura kivivása, megszilárdítása, begyökeresztetése a dolgozó tömegek lelkébe, annak megkedveltetése velük irányította egész közéleti ténykedésemet. Változatlanul ez vezérli elméleti és gyakorlat állásfoglalásaimat ma is. Ezért éppen úgy szemből állok a diktatura gondolatának revizionista elvizenyősítésével, mint annak dogmatikus fetiszizálásával, a vele való szektáns visszaéléssel.

2. kérdés: Fenntartja-e Ön a Helsinkii Békevilágtalálkozó hangoztatott véleményét, mely szerint külföldi államoknak nincs joguk beavatkozni a népi demokráciák belügyeibe?

Felelet: A helsinkii világtalálkozó a "közvetett agresszió" ideológiája ellen intéztem támadást, mert ez ürügyeket szolgáltat az imperialista államoknak a szabadságukért küzdő népek belügyeibe beavatkozni. Az utolsó évek történetének minden tapasztalata igazolja akkori állásfoglalásomat.

3. kérdés: Ön többször beszélt a béke és a háború ellentétéről. Miként elválasztható-e ez az ellentét az osztályharctól?

Felelet: Ezt a kérdést konkrétan kell megvizsgálni. Természetesen vannak olyan pacifisták, akiknek háboruellenes állásfoglalása nincs összefüggésben az osztályharcval. Egészen más a kommunista békepolitikája, főleg a második világháborút követő időben. Itt /a párt és a proletáriátus szempontjából/ nagy nagyjelentőségű sztratégiai jelszóról van szó. Csak a szektáns dogmatikusok képzelik, hogy valamely kommunista párt sztratégiai jelszava a fejlődés bármely szakaszán a szocializmus közvetlen megvalósítása kell hogy legyen. Ezt az álláspontot képviselte például Trotszkij Leninnel szemben 1905-ben; ezt képviselték az ugynevezett Blumtézisek sztratégiai fővonalával szemben a magyar szektánsok 1929/30-ban. "Haladás és reakció harca" című 1956-ban tartott előadásomban ezt az elvet két fontos problémával kapcsolatban jellemeztem. Az első a 30-as évek antifasiszta küzdelme volt, amikor is a Komintern hetedik világkongresszusa minden antifasiszta erő egyesítését, a fasizmus megsemmisítését tette a forradalmi munkásosztály akkori világmozgalmának sztratégiai jelszavává. Bár a sztalin szektáns politika létrehozta nagy perek nagy mértékben akadályozták e jelszó érvényesülését, a második világháború - új és váratlan formában - mégis beteljesítette azt. A mai világhelyzetben az amerikai imperializmus legfőbb érdeke: kapitalizmus és szocializmus szembeállítását helyezni a világpolitika tengelyébe. Ezzel szemben minden igazi marxista a béke és a háború kérdésében igyekszik a társadalmi erők tömörítését és differenciálódását létrehozni. Ha pedig ezáltal sikerül a háborús uszító monopolkapitalistákat elszigetelni azoktól a tömegektől, amelyekre addig befolyást gyakoroltak, amelyek segítségével remélték osztályérdekeiket kielégíteni - mi más ez mint az osztályharc sajátos formája, sajátos, új körülmények közt? Természetesen bőven akadnak ma is szektánsok, akik ezt a mozgalmat sabotálják, akik a szocializmus közvetlen megvalósításának jelszavához mereven ragaszkodnak, nem törődve azzal, hogy így elszigetelik a forradalmi kisebbséget a széles tömegektől. Ily módon a dogmatizmus - anélkül hogy tudná és akarná - objektíve az imperializmus politikáját

támogatja. A béke védelme, mint a mai fejlődési szakasz központi stratégiai jelszava, nemcsak nem áll ellentétben az osztályharcossal, hanem ellenkezőleg a forradalmi munkáosztály valódi, állandó érdekeinek leghatályosabb megvalósítása a jelen fejlődési szakaszban. Ezért 1956-ban tartott előadásomat ma is teljes mértékben helyesnek tartom és sem esetleges jobboldali dicséretnek /még eddig nem találkoztam velük!/ sem szektáns rágalomnak nem ingatnak meg ebben az állásfoglalásban.

4.kérdés: Mi a véleménye az emigráns Írószövetségről s arról, hogy az Ön volt tanítványa, Mészáros István, ott szerepet játszik.

Felelet: Az emigráns Írószövetség objektíve a kapitalizmus magyarországi restaurációjának ideológiai szerve. Mivel pedig a magyar nép túlnyomó többsége, még ha elégedetlen is a jelen fejlődés nem egy tendenciájával, nem akar tudni a kapitalizmus visszaállításáról, a kapitalista restauráció hívei kénytelenek a külföldi intervenció kártyájára tenni fel tétjeiket. Ez még olyan politikai beállítottságu embereknél, mint pl. Ignotus Pál, kik mindig polgári demokráciák voltak, nagy eltolódást jelent a reakciósság irányába. Nem is beszélek az olyan magukat kommunistáknak nevező kalandorokról, akik Rákosi és Gerő védőszárnyai alól most Allan Dulleséi alá menekültek. /Lásd Acél Tamást; s mindig örömmel fogok megemlékezni Összeütközésemre Gerővel, mert 1949-ben elleneztem Acél Tamás Kossuth-díját./ A legélesebben kell azonban az olyanokat elítélni, mint Mészáros Istvánt, skinek marxista műveltsége és tudása lehetővé tenné e csoportosulás valódi jellegét helyesen elemezni és értékelni. Persze a marxizmus helyes alkalmazása nemcsak ész és tudás dolga, hanem jellemkérdés is. Nagy ártó állhatatosságra van szükség, olykor nehéz körülmények közt, hogy az ember hű maradjon a marxizmus elveihez, még pedig úgy, hogy e szilárdság ne váljon merevséggé, ne tompítsa le a fogékonyságot új jelenségekkel szemben. Nem csoda, ha az utolsó évek viharos fordulatai közepette nem minden jófejű és tudással felszerelt marxista jelleme állta meg a történelmi próbát. És ha az olyan esetekben, mint a Mészárosé ilyen erkölcsi hiányosságban látom a haladás politikájától való elfordulásának okát, ez legkevesebbé sem gyengíti állásfoglalásának legélesebb elítélését. Negyven éve küzdök a marxizmus-leninizmus elvi tisztaságáért, minden új fejlődési szakaszban való megújulásáért. Ezért élesen szembe kell fordítanom mindenki-vel - lett legyen bármennyire tehetséges és állott legyen valamikor bármilyen közel hozzám -, aki ettől a vonaltól akár jobbra, akár balra eltér.